

Кушнір К. В. Використання музично-комп'ютерних технологій у процесі підготовки студентів мистецьких факультетів / К. В. Кушнір // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. – 2018. – № 1. – С. -

УДК 371.132:78

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

К. В. Кушнір

У статті розглядається одне з актуальних питань музичної педагогіки – оновлення змісту фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, що ґрунтується на упровадженні музично-комп'ютерних технологій в навчання та застосуванні нових інформаційних технологій. Досліджуються можливості використання комп'ютерних технологій в навчально-виховному процесі музичного відділення мистецьких факультетів як необхідної умови ефективної фахової підготовки студентів. На прикладі з дисципліни «Хорове аранжування» досліджується значущість наданих комп'ютером принципово нових можливостей у розвитку професійного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: музично-комп'ютерні технології, хорове аранжування, ціннісні компетентності, студенти мистецьких факультетів.

Use of music-computer technologies in the process of preparing students of art faculties

K. V. Kushnir

The article deals with one of the topical issues of musical pedagogy - updating the contents of the professional training of the future teacher of musical art, based on the introduction of music-computer technologies in the training and application of the new IT. The means to exploit potentialities of computer technologies in academic and educational process at musical departments of art faculties, as a requisite condition of effective training of students. From the discipline "Choral arrangement" is considered the significance of the computer-aided new skills in the development of professional thinking of the future teacher of musical art.

Media education often uses specific pedagogical technologies that have enabled us to use innovative technologies in the process of conducting-choral training, for the formation of students' valuable competencies, contributed to the development of a training course on "Music Computer Technologies in Choral

Arrangement" and the perception of cultural diversity by providing endless possibilities for the realization of creative intentions of both the teacher and the student. Thus, the necessity of using computer technologies in the professional training of the future teacher of musical art is conditioned by its positive influence on the educational process.

Specialists of higher education institutions can find the information contained in this article useful for improving the training of future teachers of musical art and use it in teaching disciplines of the conducting-choral cycle.

Key words: music-computer technologies, choral arrangement, valuable competencies, students of art faculties.

Использование музыкально-компьютерных технологий в процессе подготовки студентов художественных факультетов

В статье рассматривается один из актуальных вопросов музыкальной педагогики – обновление содержания профессиональной подготовки будущего учителя музыкального искусства, основанный на внедрении музыкально-компьютерных технологий в обучение и применении новых информационных технологий. Исследуются возможности использования компьютерных технологий в учебно-воспитательном процессе музыкального отделения художественных факультетов как необходимого условия эффективной профессиональной подготовки студентов. На примере дисциплины «Хоровая аранжировка» исследуется значимость предоставляемых компьютером принципиально новых возможностей в развитии профессионального мышления будущего учителя музыкального искусства

Ключевые слова: музыкально-компьютерные технологии, хоровая аранжировка, ценностные компетентности, студенты художественных факультетов

У сучасних умовах комп'ютерні технології стали дійсністю і увійшли в усі аспекти життя, майже кожна сучасна сім'я має вдома комп'ютер чи ноутбук, планшет, сенсорний телефон і цими гаджетами вміють користуватися не тільки дорослі члени сім'ї, а й діти. Сприйняття молоді змінюється, вони живуть в світі технологічних символів і знаків, в світі електронної культури, через це навчально-творчий процес вимагає впровадження новітніх технологій, комп'ютер органічно увійшов в навчально-виховний процес і музичні факультети не повинні залишитись

осторонь. Ми вважаємо, що на сьогодні один із необхідних засобів професійної діяльності у студентів мистецьких факультетів має бути оновлення змісту їх фахової підготовки, що ґрунтується на упровадженні та використанні музично-комп'ютерних технологій у навчальному процесі.

На важливість формування медіа– та інформаційної грамотності у студентів, наголошують у своїх працях С. Дьомін, Н. Ковальова, Х. Лау, Є. Мурюкіна, А. Новікова, А. Растрігіна, Н. Рижих, А. Федорова, С. Фейлітцен, А. Харт та ін..

Дослідженню проблеми професійної підготовки студентів мистецьких факультетів присвятили свої роботи Т. Бодрова, Л. Василевська-Скупа, В. Дряпіка, Л. Костенко, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, Л. Предтеченська, О. Ростовський, О. Рудницька, Л. Шумська та ін..

Проблеми підготовки майбутнього вчителя музики в умовах комп'ютеризації навчання розглядають Н. Белявіна, Ю. Дворнік, О. Дітчук, О. Коневщинська, О. Павленко, О. Чайковська, М. Шумський та ін..

Актуальність даної теми зумовлена широким використанням комп'ютера у сучасній музично-педагогічній практиці, значним обсягом наукових праць у сфері теорії комп'ютерних технологій і недостатнім його використанням у навчально-творчому процесі студентами мистецьких факультетів.

Метою даної статті є розкриття та аналіз сучасних підходів до використання та застосування сучасних комп'ютерних технологій в музично-педагогічній освіті, що зумовлює позитивні зміни в розвитку особистості студента, формує ціннісні компетентності, як передумову ефективної фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Поступове економічне зростання, що відбувається останніми роками в Україні, вимагає від освітньої системи підготовки кваліфікованих фахівців, здатних конкурувати на ринку праці. Це має бути ціннісно компетентний, мобільний, конкурентоспроможний спеціаліст, здатний до новаторства, творчості і професійного самовдосконалення та самореалізації, до оновлення своїх знань, який вмiє користуватися медіа- та сучасними музично-комп'ютерними технологіями (МКТ). Важливу роль у цьому процесі відіграє вища школа, першочерговим завданням якої є створення умов для ефективного формування та розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Мета викладача при використанні МКТ на уроці: познайомити студентів з програмами для роботи з музикою на комп'ютері і змінити роль учня з пасивного слухача на активного, творчого, самостійно мислячого учасника процесу.

Комп'ютерний простір значно розширює поле активності студентів і є більш інтенсивним співрозмовником, в порівнянні з книгою. Крім того, комп'ютерні технології, поєднуючи вербальні й практичні форми набуття необхідного професійного й музично-естетичного досвіду, спроможні залучити студентів до процесу творення окремих елементів музичного мистецтва, здатності занурюватись у світ художньо-образного відтворення мелодії, гармонії, сприяють емоційному фону на заняттях, застосовуються як допоміжний фактор в вихованні ціннісних компетентностей.

Учитель перестає бути єдиним джерелом інформації, а стає організатором навчально-пізнавальної діяльності студентів. При цьому особистість вчителя, безумовно, залишається стрижневою направляючою в навчанні і ведучою на всіх етапах уроку. Комп'ютер же виступає лише як технічний засіб, що допомагає студентам в процесі навчання в вирішенні поставлених завдань, та в подальшій професійній діяльності.

МКТ – молода, але прогресуюча галузь знань, що пов'язується з безперервним оновленням досягнень науково-технічного прогресу. Вона знаходиться на межі техніки й мистецтва, а як область досліджень – викликає множинність поглядів. Їх можна класифікувати як систему знань, що об'єднує інформатику, звукорежисуру, педагогіку та музикознавство.

Період масового застосування комп'ютера в музичному мистецтві почався 40 років тому, коли за ініціативою відомих фірм був розроблений стандартний інтерфейс цифрових музичних інструментів MIDI. У результаті були визначені структура сигналів, схеми поєднання інструментів, порядок обміну даними між ними. На базі цього створювалися прилади для роботи з музикою, які з кожним роком ставали більш продуктивними. У навчальних закладах відкривалися факультети, на яких люди могли отримати спеціальність комп'ютерного звукоінженера, виконавця естрадної музики, керівника естрадного колективу, що передбачало освоєння електронної та комп'ютерної музики.

За ці роки були здійснені відкриття, завдяки яким створювалися неординарні музичні продукти. Вчені, пристосовавши комп'ютер для роботи з музикою, розробили програми, за допомогою яких студенти та викладачі можуть займатися: нотно-видавничою діяльністю, підготовкою цифрових фонограм, звукорежисерською роботою, створенням аранжувань і оригінальних композицій, розучувати окремі хорові чи оркестрові партії, створювати мультимедійні презентації.

Програма Finale широко відома серед професійних музикантів-викладачів. Так за допомогою цієї програми впродовж більше 10 років, студенти перших курсів музичного факультету культури та мистецтв імені Олександра Ростовського при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя мають можливість вивчати 4 семестри курс з «Музичної інформатики». А далі на базі цієї дисципліни викладаються «Музично-комп'ютерне інструментування», та «Комп'ютерне аранжування музичних

творів». Засновником цих дисциплін є заслужений артист України, професор М. Шумський.

Медіаосвіта володіє специфічними педагогічними технологіями, які дали можливість використати інформаційно-інноваційні технології в процесі диригентсько-хорової підготовки, для формування ціннісних компетентностей студентів, сприяли розробленню навчального курсу «Музичні комп'ютерні технології у хоровому аранжуванні». Даний предмет забезпечує студентів ґрунтовною теоретичною базою та практичними навичками необхідними для успішної професійної діяльності у закладах культури та освіти. Вивчення предмету сприяє розширенню творчого потенціалу студентів, їх загально-музичному розвитку, авторське відношення до власної діяльності, створення умов для само актуалізації, самореалізації особистості. Дана дисципліна спрямовує їх інтерес до композиторської діяльності, значно розширює професійну компетентність у галузі створення хорових аранжувань передусім для дитячих колективів, а також виготовлення різних видів супроводу для вокальних та інструментальних творів. На базі комп'ютерної техніки та відповідних музичних комп'ютерних програм студенти опановують основними положеннями специфіки хорових аранжувань, українських народних пісень, дитячих шкільних та естрадних пісень.

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами систематизованих теоретичних знань та формування умінь та навичок необхідних для створення хорових аранжувань та запису нотного інструментального супроводу на основі комп'ютерних технологій.

При вивченні дисципліни студенти у формі лекційних, практичних, лабораторних, індивідуальних занять опановують необхідні комп'ютерні програми, в індивідуальній та самостійній формах самопідготовки закріплюють отримані знання та навички роботи з комп'ютерними програмами та зовнішніми комп'ютерними пристроями; знайомляться з

навчально-методичною, вокально-хоровою літературою. Цілі і завдання навчального курсу не зводяться до освоєння комп'ютерного обладнання та музично-орієнтованого програмного забезпечення. Комп'ютер виступає як технічний засіб, що допомагає студентам в процесі навчання на практичних заняттях та в подальшій професійній діяльності.

Формою поточного контролю є систематичне спостереження за навчальною діяльністю студента (засвоєння теоретичного матеріалу, формування практичних умінь та навичок), оцінювання якості виконання ним завдань для індивідуальної та самостійної роботи (по 10-бальній системі). Завдяки поточному контролю проводиться поурочна перевірка домашньої роботи та завдань самостійної підготовки, а проведення експрес-контрольних та модульних контрольних робіт дозволяє оцінити якість теоретичної підготовки і відповідно швидкість та якість практичних умінь.

Засобом навчання виступає персональний комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням, сканер, принтер та вокально-хоровий репертуар, який ґрунтується на залученні кращих зразків вітчизняної та світової музичної культури.

Дисципліна має три кредити ECTS і стільки само модулів. Підсумковий контроль здійснюється у кінці навчального року. Формою підсумкового контролю є залік.

На першому етапі домінує активне пристосування студентів до нових умов діяльності й усвідомлення цілей і завдань вокально-хорової підготовки до професії майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Другий етап спрямований на активне засвоєння інноваційної діяльності, де, поряд із традиційними методами хорового аранжування, студенти набувають практичного досвіду роботи з програмою набору нотного тексту «Finale 2005», системи оптичного розпізнавання знаків «ABBYY Fine Reader» і текстовим процесором «Word»; навчаються робити

інструментування та аранжування у реальному часі, прослуховувати кожний голос окремо або по декілька голосів у будь-якій комбінації, усіх партій разом, а також використовувати різноманітні тембри, застосовувати електронні ефекти та інші сучасні технічні засоби передачі звуку тощо.

Третій етап полягає в цілеспрямованому забезпеченні орієнтації виконавської диригентсько-хорової діяльності на формування професійної мобільності як альтернативи вузькопрофесійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва, створення хорових аранжувань та інтерпретацій дитячих хорових творів.

У процесі навчання студенти опановують різновиди аранжування: полегшений виклад для виконання на тому ж інструменті; фактурні, гармонічні змінення, характерні для різноманітних по складу виконання композицій; транскрипція, обробка, парафраза, редакція, перекладення для іншого в порівнянні з оригіналом складу виконавців матеріалу [2].

В умовах скорочення обсягів видання музичної літератури студенти та викладачі можуть займатися нотно-видавничою діяльністю: кваліфіковано набирати нотний текст до творів місцевих самодіяльних композиторів, друкувати акомпанементи до пісень, хорові партитури. Вивчення спеціальних комп'ютерних програм створює умови для оволодіння звукорежисерською роботою: підготовкою цифрових фонограм, створенням аранжувань і оригінальних композицій в реальному часі.

Аналіз педагогічного досвіду і наукових праць з комп'ютеризації музичної освіти показав, що питання про використання комп'ютерних технологій в процесі навчання музиці залишається недостатньо розробленим в теорії та практиці вищої школи. На привеликий жаль, маємо визнати, що недостатня розробленість питання використання МКТ в музичній професійній освіті України існує. В деяких навчальних закладах мистецького спрямування викладання дисциплін, пов'язаних з інформаційними

технологіями, тільки в далекій перспективі. Фіксують слабкість вирішення питань через недостатню кількість викладачів, що мають спеціальну підготовку в галузі створення та використання комп'ютерних технологій у процесі навчання музиці, та незадовільну якість електронних навчальних матеріалів, ліцензійного спеціалізованого програмного забезпечення для музикантів, та своєчасної модернізації комп'ютерного устаткування, що є необхідним для підготовки студентів мистецьких факультетів.

Водночас можна з упевненістю прогнозувати активізацію використання сучасних МКТ в освітньому процесі. Адже постійно зростає попит на фахівців, що володіють практичними навичками роботи з комп'ютером у галузі музичного мистецтва, здатні застосовувати комп'ютерні технології у процес навчання музики, розробляти навчальні комп'ютерні програми.

Тож, МКТ в сучасній системі підготовки студентів мистецьких факультетів ми розглядаємо як засіб їх професійного вдосконалення з огляду на те, що: 1) підвищується інтерес до предмета, який викладається із застосуванням комп'ютерних технологій, він стає більш цікавим, наочним, сучасним, має позитивний вплив на статус самого предмета; 2) “відкритий спосіб” роботи дозволяє залучити до активної навчально-пізнавальної діяльності, активізувати творчу уяву студентів, розвинути внутрішню музичну пам'ять, долучати їх до більш складних творчих ситуацій, які потребують зосередження, активізувати студентів, щоб прагнули проявити свої можливості; 3) музиканти, що користуються комп'ютером та інформаційним програмним забезпеченням, більшою мірою задоволені результатами своєї роботи, ніж ті, хто здобуває результати за допомогою традиційних засобів; 4) збільшується відсоток студентів, які виявляють бажання продовжувати роботу з комп'ютерними технологіями в позаурочний час, підвищується якість навчання; 5) змінюється роль студента з пасивного слухача на активно-творчого, самостійного учасника процесу.

На закінчення необхідно вказати на те, що описані вище заняття по цифровому введенню нотних текстів аж ніяк не заперечують занять листом від руки, не можуть їх замінити, але доповнюють їх і сприяють їх ефективності.

Розглянуті в даній доповіді положення не вичерпують усіх питань з проблеми використання музично-комп'ютерних технологій у процесі підготовки студентів мистецьких факультетів, але доводять перспективність досліджень. Застосування сучасних інформаційних технологій в навчанні суттєво доповнює традиційні погляди на методику викладання, структуру й організацію навчальної діяльності, надаючи освітньому процесу якісно нового рівня. Дозволяє підготувати майбутніх учителів музичного мистецтва із певними якостями і практичними вміннями, здатних не тільки вміло користуватися накопиченим досвідом своєї професії, але й активно збагачувати його новими цінностями, забезпечуючи у сукупності достатньо високий рівень їх ціннісних компетентностей.

Література:

1. Дворник Ю. Ф. Формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ю. Ф. Дворник; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 20 с.
2. Кабріль К. В. Формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорової підготовки. – Дисертація канд. пед. наук: 13.00.04 /К. В. Кабріль; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – Київ, 2013. – 226 с. : рис., табл.
3. Коневщинська О. Е. Формування медіа-культури майбутніх учителів музики : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Е. Коневщинська; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2009. – 23 с.

4. Олексюк О. Музична педагогіка : навч. посіб. / О. Олексюк. – К. : КНУКіМ, 2006. – 188 с.

REFERENCES

1. Dvornik Yu. F. . Formuvannya tvorchikh yakostey maybutnogo vchitelya muziki zasobami kompyuternikh tekhnologiy : avtoref. dys... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Yu. F. Dvornik; Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova. – Kyiv : 2013. – 20 s.

2. Kabril K. V. Formuvannya tsinnisnikh kompetentnostey maybutnogo vchitelya muziki u protsesi dirigentsko-khorovoï pidgotovki.- Disertatsiya kand. ped. nauk: 13.00.04 / Nats. akad. ped. nauk Ukraïni, In-t vishch. osviti. – Kyiv : 2013. – 226 s. : ris., tabl.

3. Konevshchinska O. E. Formuvannya media-kulturi maybutnikh uchiteliv muziki : avtoref. dis... kand. ped. nauk : 13.00.04 / O. E. Konevshchinska; In-t ped. osviti i osviti doroslikh APN Ukraïni. – Kyiv : 2009. – 23 s.

4. Oleksjuk O. Muzichna pedagogika : navch. posib. / O. Oleksjuk. – K. : KNUKіM, 2006. – 188 s.